

SELÇUKLU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

SELÇUK

Dergisi

I. ALÂEDDİN KEYKUBAT
ÖZEL SAYISI

S a h i b i :

Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırmaları Merkezi Adına

Prof. Dr. Halil CİN
R e k t ö r

Dergi Hazırlık Komisyonu :

Prof. Dr. Şerafeddin GÖLCÜK (Başkan)

Doç. Dr. Önder GÖÇGÜN (Başkan Yrd.)

Yrd. Doç. Dr. Hasan ÖZÖNDER (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Haşim KARPUZ (Üye)

Yrd. Doç. Dr. Ahmet ALKAN (Üye)

Dergide çıkan yazıların sorumluluğu, yazı sahiplerine aittir.

Adres : Selçuk Üniversitesi Rektörlüğü - Selçuklu Araştırmaları Merkezi

Tel. : 12 09 91 - 12 09 97 - 12 09 20

K O N Y A

İÇİNDEKİLER

CONTENTS

AÇIŞ KONUŞMASI

- **Prof. Dr. Halil CİN**
Ölümünün 750. Yıldönümünde Sultan I. Alaeddin Keykubad Sempozyumu Açış Konuşması 3

TEBLİĞLER

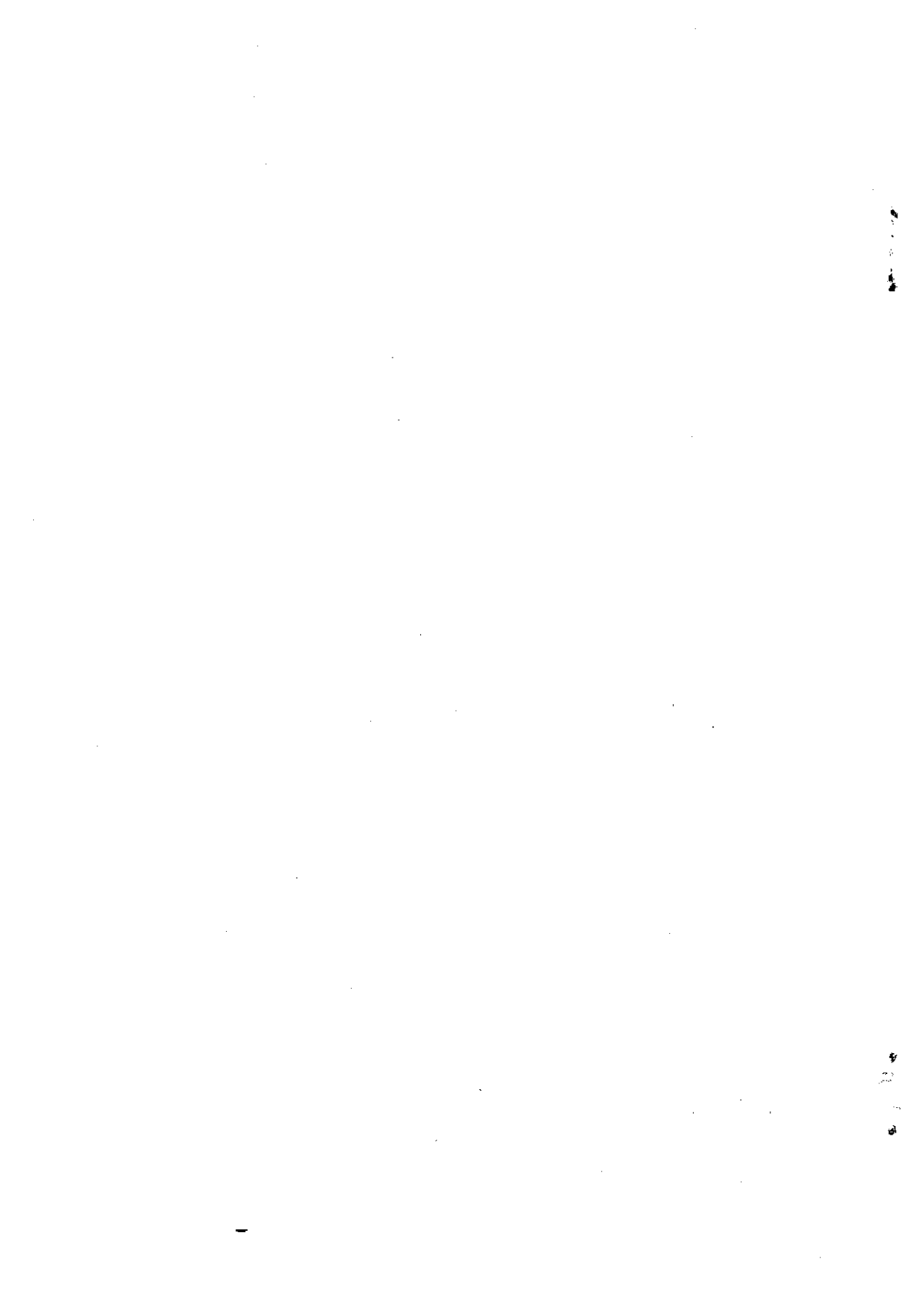
- **Prof. Dr. Bahaeddin ÖGEL**
Alaeddin Keykubad Çağında Batı İran'da Çormahan Noyan'ın Durumu ve Statüsü 13
- **Dr. Fedâ Şamil ARIK**
Selçuklular Zamanında Türkiye'de Çıkarılan Kolektif Af'lar (1075 - 1243) 19
- **Dr. Mehmet ÖNDER**
Selçuklu Kubâd - Âbâd Sarayı Çinleri 31
- **Prof. Dr. Abdurrahman GÜZEL**
Anadolu Selçuklu Hükümdarı Alâettin Keykubat I Döneminde Doğu Anadolu Türk Beyliklerinde Millî Kültür Unsurları 45
- **Doç. Dr. Yılmaz ÖNGE**
Alaeddin Keykubad Döneminde Konya'da İnşa Edilmiş Mimarlık Eserleri 49
- **Yrd. Doç. Dr. Kemal GÖDE**
Alâeddin Keykubâd ve Kayseri 61
- **Yrd. Doç. Dr. Mehmet ŞEKER**
"Müsâmeretü'l-Ahbâr"a Göre Anadolu Selçuklu Müesseselerine Bir Bakış 67
- **Remzi ATAÖĞLU**
Alaeddin Keykubad ve Türkiye Selçukluları - Artuklu Münasebetleri 73
- **Yrd. Doç. Dr. Refik TURAN**
Alaeddin Keykubad'ın Doğu Anadolu Siyaseti 79
- **Halit ERKİLETLİOĞLU**
Sultan I. Alâeddin Keykubad Adına, Metbû Meliklerce Bastırılan Müsterek Sikkeler 89
- **Arş. Gör. Mustafa SAFRAN**
Alâettin Keykubat'ın Otorite Anlayışı ve Ümera Katli Meselesi 97

SEMPOZYUMDAN GÖRÜNTÜLER

100

100

AÇIŞ KONUŞMASI

**ÖLÜMÜNÜN 750. YILDÖNÜMÜNDE
SULTAN I. ALÂEDDİN KEYKUBAD SEMPOZYUMU
AÇIŞ KONUSMASI**

4 HAZİRAN 1987

Prof. Dr. Halil CİN
Rektör

Büyük Atatürk'ün "Türk kabiliyet ve kudretinin tarihteki başarıları meydana çıktıkça, bütün Türk çocukları kendileri için lâzım olan atılım kaynağını o tarihte bulabileceklerdir... Büyük devletler kuran atalarımız büyük ve kapsamlı medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, incelemek, Türklüğe ve dünyaya bildirmek bizler için bir borçtur... Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." vecizelerinin Türk Milli Eğitimine, yükseköğretim kurumlarına verilmiş bir direktif olduğu inancı içinde bugüne kadar düzenlemiş olduğumuz milli tarih ve kültür konularındaki sempozyumlardan sonra Anadolu Tarihinin çok önemli bir devrine taalluk eden I. Alâeddin Keykubad Sempozyumunu düzenlemenin heyecan ve mutluluğunu yaşıyorum.

Bugünü iyi değerlendirmek, geleceği sağlam temeller üzerine inşa etmek için tarihi bilmek, ondan ibret dersleri almak gerekir. Tarih, maziden bugüne ve bugünden geleceğe tutulmuş bir projektör gibidir. Onun aydınlığı olmadan doğru kararlar verilemez.

Atatürk Türk Tarihine verdiği önemin sonucu olarak 1932'de Türk Tarihini Tetkik Cemiyetini kurdu muştur. Türk Tarihi sahasında yapılan değerli çalışmalara rağmen Selçuklu ve Anadolu Selçukluları Tarihi hakkında yapılan çalışmaların yeterli olmadığını ifade etmek gerekir. Ölümünün 750. yılında I. Alâeddin Keykubad devrine böyle bir Sempozyumla, sathi de olsa, bir göz atılmasının Türk geçliğı ve aydını için yararlı olacağına inanıyorum.

Anadolu, Büyük Selçuklu İmparatorluğu ile Ortaasyadan binlerce kilometre uzaklıkta yeni Anavatan olmuştur. Halen 52 milyon Türk'ün yaşadığı Anadolu, dünyada üzerinde tek bağımsız Türk devletinin yaşadığı vatanıdır. 1071 yılında Selçuklu Sultanı Alparslan'ın

Malazgirt Zaferi ile Anadolu'nun kapıları Türklere ardına kadar açılmıştır. Daha önce 25 yılda Ortaanadolu'yu zor geçen Türklerin bu savaştan sonra geçen iki yıl içinde Anadolu'da ayakbasmadıkları yer kalmadı, denizlere kadar uzandılar.

Göller bölgesinde Myriokefalon adlı yerde Bizans İmparatorunu kesin olarak mağlup eden II. Kılıç Arslan, Anadolu'nun ebedi Türk vatani olduğunu Bizansa kabul ve tasdik ettirdi.

Selçuklu hakimiyeti altında Anadolu birliğinin sağlanması ve bugünkü Türkiye sınırlarına ulaştırılması, I. Alâeddin Keykubad (1219-1237)'a nasip olmuştur.

Anadolu Türk kültür ve medeniyetinin temelini atıldığı, fütühat ve kültürel faaliyetlerle Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşmasının gerçekleştirildiği devre olması bakımından Anadolu Selçuklularını devri büyük önemi haizdir. Bu devrin de her bakımdan en parlak devri Sultan Alaü'd-Din Keykubad'ın Saltanatı dönemidir. Bu bakımdan O'nun devlet adamlığı, güçlü şahsiyeti, kudret ve haşmeti ve bu meziyetlerinin kaynakları üzerinde önemle durmak gerekir.

Alaü'd-Din Keykubad'ın çocukluğu, babası I. Gıyasü'd-Din Keyhüsrev'in Bizansta sürgünde bulunmasından dolayı İstanbul'da geçmiştir. 1203 yılında I. Gıyasü'd-Din, üç bölgelerdeki Türkmen ümeranın teşvik ve desteği ile Anadolu'ya gelip dokuz yıl aradan sonra yeniden tahtına kavuşunca, büyük oğlu İzzü'd-Din Keykavus'u Malatya'ya, ortanca oğlu Alaü'd-Din Keykubad'ı da Tokat'a göndermiştir. Alaü'd-Din Keykubad'ın Şeh-zadelik döneminde Tokat'ta eğitim görmüş olması ve burada yöneticilik yapması çok anlamlıdır. Çünkü, Tokat ve Amasya yöresi Danişmend Oğullarından tevarus eden yazılık ve Türkmencilik mefkuresinin hakim olduğu yöre idi. Yöre bu karakterini Osmanlı zamanında da muhafaza etmekteydi.

II. Kılıç Arslan Anadolu'nun siyasi birliğini te'sis ettiği halde ülkesini 11 oğlu arasında taksim etmişti. Bu sultan daha hayatta iken oğulları taht mücadelesini başlattılar. Bu mücadeleler sonunda bütün kardeşlerini mağlup ederek Anadolu'nun birliğini yeniden kurmayı başaran Tokat Şehzadesi Rüknü'd-Din Süleyman Şah olmuştur.

II. Gıyasü'd-Din'in kötü yönetimi Anadolu Selçuklu Devletini bir badireye sürüklemekte iken Anadolu'yu bu kötü durumdan kurtarma operasyonu olan Baba İshak harekâtı gene Amasya ve Tokat'ta organize edilmişti. Timur Leng'in Anadolu'yu istilasından sonra Osmanlı Devleti parçalanmışken devleti bu durumda kurtaran ve Osmanlı Devletini yeniden kurmayı başaran gene Amasya Şehzade-

si olan I. Mehmed Çelebi olmuştur. Tarihçi Paul Wittek haklı olarak bunun bir tesadüf olmadığını, Amasya ve Tokat yöresindeki Danişmend Oğullarından intikal eden gazilik şuur ve Türkmencilik mefkuresi ile izah eder. İşte Alaü'd-Din Keykubad'da Tokat şehzadesi olarak burada eğitilmiş ve yöredeki gazilik ve Türkmencilik mefkuresi içinde tav almış bir şahsiyete sahiptir. Bu meziyetinden dolayı Türkmenler O'nu "Uluğ" Sultan diye anıyorlardı.

Alaü'd-Din Keykubad kültürü bir Sultan olarak tanınır. Arapça, Farsça ve Rumca biliyordu. Hey'et ilmîne vakıf idi. Ahi Evren diye bilinen şeyh Nasirü'd-Din Mahmud "Yezdan-Sinaht" adlı eserinde onu "Hakim" (Filozof) bir kişi olarak anmaktadır. Ahi Evren, Sultan Alaü'd-Din'in emri ile İbn Sina'nın bazı eserlerini tercüme etmiştir. Demek ki İbn Sina'ya ilgi duymaktaydı. İbn Bibi de onu okumayı seven bir hükümdar olarak zikr etmekte, Nizamü'l-Mülk'ün "Siyaset-name"sini, İmam Gazzali'nin "Kimya-i Saadet"ini ve Kâbus'un "Kâbus-name"sini çokça mütalaa ettiğini kaydetmektedir. İlim adamlarına çok değer verirdi. Bu yüzden ona eser ithaf eden bilginlerin sayısı oldukça kabarıktır. Kubad-Abad Sarayında ilim adamlarını huzuruna kabul eder ve onlara sohbet etmekten hoşlanırdı. Şiir ve edebiyata düşküdü. Günümüze intikal eden birkaç beyt Farsça şiiri onun yüksek şiir zevkine sahip olduğunu göstermektedir.

34. Abbasi Halifesi en-Nasır Lidinillah, elçisi Şihabu'd-Din Suhreverdi ile gönderdiği Futuvvet üniformasını muhteşem bir törenle giyerek Futuvvet mesleğine girmiştir. Bu bakımdan Futuvvet (Ahi) teşkilatı'na mensup şeyhlerle sıkı bir diyalogu vardı. Sultan Alaü'd-Din dindarlığı ile de tanınmıştır. Necmü'd-Din'i Daye, Meşhur Şeyh Sühreverdi ile Malatya'da vaki olan görüşmesinde Sühreverdi'nin Sultan Alaü'd-Din hakkında şöyle dediğini nakl eder. "Gerçi Padişahlara yakın olmak alimler için iyi değil ama sen bu genç, dindar, ilimden nasibini almış, ilmi ve alimleri koruyan Sultanın hizmetine gir". Sühreverdi'nin bu öğüdü üzerine Necmü'd-Din-i Dâye Kayseri'de Sultan Alaü'd-Din Keykubad'ın hizmetine girmiş ve "Mirsadu'l-İbâd" adlı meşhur eserini O'na takdim etmiştir. Gene İbn Bibi Sultan Alaü'd-Din'in Eş'ari ve Şafii olduğunu ve dini vecibelerini titizlikle yerine getirdiğini yazmaktadır.

Genel olarak Selçuklu Sultanları Anadolu'da geniş bir müsamaha ve hoşgörü ortamı yaratmışlardı. Çeşitli din ve milletlerin bulunduğu o günün Anadolu'daki kültürel şartlar bunu gerektirdiği gibi, vasıflı yöneticiden de beklenen budur. Meşhur İsrakî filozof Maktul Şihabu'd-Din Suhreverdi, Diyarbekir'de bulunmuş, Artukoğ-

lu İmadu'd-Din Kara-Arslan'a "el-Elvahü'l-İmâdiye" adlı eserini sunmuştur. Tokat'da da bulunmuş, orada da II. Kılıç Arslan'ın oğlu Süleyman Şah'tan saygı görmüş ve bu Sultana da "Pertev-name" adlı eserini sunmuştur. Aynı zat Halep'e gitmiş, Salahu'd-Din Eyyubi'nin oğlu El-Meliku'z-Zahir tarafından zındık olduğu gerekçesi ile idam edilmiştir. Yani fikirlerinden dolayı öldürülmüştür. Bu durum Selçuklu devlet adamlarının fikir ve inanç özgürlüğüne ne kadar değer verdiklerine güzel bir örnek teşkil eder. Şüphesiz Alaü'd-Din Keykubad da en az selefleri kadar hoşgörü ve müsamaha sahibi bir Sultan idi. Dostları, sohbet arkadaşları arasında Ermeni, Rum kişiler de vardı. Zevcesi Kirfard'ın kızı Hona Hatun, uzun süre dinini muhafaza etmiş, ancak sonunda kendi rızası ile İslâmiyeti kabul etmiştir.

Sultan Alaü'd-Din Keykubad içte ve dışta Anadolu'nun güvenliğini tam olarak sağlamış ve buna büyük bir önem vermiştir. Kıbrıs'ta haçlıların Anadolu sahillerine yaptıkları baskınları durdurmak için Silifke'den Antalya'ya kadar olan Güney sahillerinde bir çok kaleler inşa ederek Güney sahillerini emniyet altına almıştır. Keza haçlı kuvvetleriyle ittifak içinde bulunan Çukurova Ermeni Prenslğine de ağır bir darbe indirerek Güney sahillerin güvenliğini bozan davranışlarını önlemiştir. Cenevizliler Trabzon Komnenleri ile ittifak halinde hareket ederek zaman zaman Anadolu'nun Karadeniz'e açılan ticaret limanı olan Samsun ve Sinop'a baskınlar düzenlemekte ve Anadolu'nun Kırım ve Sağdak ile olan ticaretini engellemekte idiler. Alaü'd-Din Keykubad, Hüsamü'd-Din Çoban komutasında bir donanmayı Kırım'a sevk ederek Kırım'daki limanlarda güvenliği sağladığı gibi, Trabzon'a da bir sefer düzenleterek Komnenosları tedip etmiş ve yeniden haraca bağlamıştır.

Selçuklularla Eyyubiler arasında öteden beri bir sürtüşme mevcuttu. Salahu'd-Din el-Eyyubi, Adıyaman (Hisn-ı Mansur) ve Maraş yöresini Selçuklulardan almıştı. Alaü'd-Din Keykubad, Eyyubi prensi El-Meliku'l-Kamil'i yenerek Adıyamadan ve Maraş yöresini Eyyubilerden geri aldı. Bu olaydan sonra Sultan Alaü'd-Din, Doğu Anadolu seferine çıktı. Harput ve Erzincan'ı zapt etti. Bu sırada Doğu Anadolu'nun büyük bir kısmı Celalü'd-Din Harzem-Şah tarafından işgal edilmiş bulunuyordu. Moğolların önünden kaçarak Doğu Anadolu'ya giren ve Ahlat'ı zaptedip, burayı kendisine karargah tutan Celalü'd-Din Harzem-Şah, Anadolu'nun güvenliğini tehdit etmekteydi. Alaü'd-Din Keykubad, Celalü'd-Din Harezm-Şah üzerine yürüdü. "Yassı-çemen" mevkiinde onu mağlub ederek Doğu Anadolu'nun güvenliğini sağladı. Daha sonra Kemâlü'd-Din Kâmyâr komutasın-

da bir orduyu doğuya sevk ederek Gürcistan'a kadar bütün Doğu Anadolu'yu hakimiyeti altına aldı. Bu sırada Azerbeycan'a giren Moğollar, Alaü'd-Din Keykubad'ın vefatından sonra Moğol Orduları Anadolu'ya girebildiler.

Sultan Alaü'd-Din Keykubad'ın dahili siyasetinin Türk siyasi tarihi içinde özel bir yeri vardır. Her şeyden önce devlet yönetiminde Türk unsuruna dayanmıştır. Onun zamanında Türkmen Şeyhler büyük himaye gördükleri gibi, kolonizatör Türk dervişlerinin faaliyetleri desteklenmiş ve Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması yolunda büyük kültürel hizmetler gerçekleştirilmiştir.

Alaü'd-Din Keykubad, zamanında alışılmışın aksine devlet idaresinde yüksek mevkilere Türkmenler tayin ediyordu. Bu durum öteden beri Anadolu'ya gelip devlet idaresinde yüksek mevkilere yerleşen İran unsurundan kişiler ile Türkmen dervişler ve devlet memurları arasında sürtüşmeler yol açmıştır. Kayseri'de yöneticilerle Türkmenler arasındaki sürtüşme çatışma noktasına gelince, Alaü'd-Din Keykubad Konya'dan süratle Kayseri'ye gelmiş ve Türkmenler lehine siyasette bulunarak olayı yatıştırmıştır. Onun bu siyasi tutumu Türkmen halkın çeşitli sosyal, kültürel, ekonomik teşkilatlar kurmalarına vesile olmuştur. Selçuklular devrinin en ilgi çekici kuruluşu olan Ahi Teşkilâtı, (Ahiyan-i Rum) ilk olarak Alaü'd-Din Keykubad'ın babası I. Gıyasüd-Din Keyhüsrev zamanında Kayseri'de kurulmuştur. Alaü'd-Din Keykubad zamanında bu teşkilâtın bütün Anadolu Şehirlerinde örgütlenmesi sağlanmıştır. Şehirlerde beledi ve ticari faaliyetlerle ilgili hizmetler bu teşkilat mensuplarına görürülür olmuştur.

Alaü'd-Din Keykubad zamanında Ahi teşkilatı yanında Anadolu Bacıları (Bacıyan-ı Rum), Anadolu gazileri (Gaziyan-i Rum), Anadolu Abdullahı (Abdalan-ı Rum) gibi Türkmen halkı arasında kurulan sosyal, kültürel, iktisadi, siyasi, ve askerî nitelikli örgütler faaliyetlerini en üst düzeyde yürütmekteydiler. Bu örgütler Alaü'd-Din Keykubad'dan sonra da varlıklarını sürdürmüşlerdir. Fakat hiç bir devirde Keykubad zamanında olduğu kadar başarılı olamamışlardır. Bu örgüt mensupları devlete ve topluma hizmeti iman zevki haline getirmişlerdi. Köseadağ yenilgisinden sonra Anadolu Moğol istilasına uğradı. Selçuklu Devleti, Moğol egemenliğinin altına girmişken bu örgütler Moğol iktidarına karşı direnişe geçmişlerdir. Bu direnişler XIII. asrın sonuna kadar sürerek, Moğol Emperyalizmi'nin güdümüne girmiş bulunan Selçuklu devletinin yıkılması ile birlikte Moğol iktidarının göçüşüne de neden olmuştur.

Alaü'd-Din Keykubad devrinde Anadolu'nun her tarafına yayılması sağlanan bu örgütlerin faaliyet ve mücadeleleri sonunda Türkmen Beyler, istiklallerini ilân ederek Anadolu'da Moğol iktidarının çöküşüne, Türklük şuurunun uyanmasına yol açmıştır. Bu hal Anadolu'da Türk dili ve edebiyatına değer verilip işlenmesi ve gelişmesine de vesile olmuş ve Türk edebiyatı ürünlerini vermeğe başlamıştır. Fuat Köprülü, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda ve güçlenmesinde bu dört kardeş kuruluşun ne kadar büyük rol oynadıklarını tafsilath bir biçimde dile getirmiştir. Ahmet Eflaki'nin "Menakibü'l-arifin" adlı eserinde Türkmenlerin bu faaliyetlerinin Selçuklu Devleti ile birlikte Moğol iktidarının çöküşüne neden olduğunu dile getirerek üzüntüsünü ifade etmesi, Anadolu'da Moğol Emperyalizmi ile ittifak içine giren İran unsurundan olanların zihniyetini yansıtmaması bakımından enteresan ve hatta ibret vericidir.

Keykubadın kültürel siyaseti yanında iktisadi ve ticari siyaseti de büyük önem taşımaktadır. O'nun zamanındaki inşa faaliyetleri ile Anadolu en yüksek medeniyet seviyesine ulaşmıştır. Akdeniz ve Karadenizde giriştiği askeri faaliyetler O'nun Anadolu'daki ticareti desteklemek amacına yöneliktir. Venediklerle ve Bizans ile akt ettiği ticari anlaşmalar ticarete ne kadar önem verdiğini belgelemektedir. Anadolu birçok yönlerden gelen kervan yollarının yoğunlaştığı, kesiştiği bir ülke durumundaydı. Bu ticari seyrü seferin emniyet içinde yürümesi maksadıyla Anadolu baştan başa Kervan-Saraylarla donanmıştı. Aynı sırda yaşayan Zekerya el-Kazvini ve Yakut el-Hamevi, Anadolu'daki ticari faaliyetlerin nizam ve intizam içinde yürütüldüğünü, ülkenin kervan-saraylarla donatıldığını anlatmış ve bunun dünyanın hiçbir yerinde bulunmadığını yazmışlardır.

Selçuklular zamanında Kayseri'de "Yabanlu Pazarı" denilen birde Milletlerarası pazar yeri vardı. Her sene yazın belli bir süre kurlan bu pazara Suriye, Mısır, Irak, İran, Kafkasya, Soğdak, Bizans ve Venedik'ten tüccarlar gelir mallarını pazarlar ve ilgi duydukları malları ülkelerine götürürlerdi. Alaü'd-Din Keykubad devri Yabanlu pazarının en verimli ve en sağlıklı işlediği devre olmuştur. Bu devirde Anadolu, dünyanın en müreffeh beldesi durumundaydı. Belki tarihinin de en mutlu çağı bu çadır. Alaü'd-Din Keykubad devrinin yazarı Necmu'd-Din-i Dâye "Mirsâdu'l-ibâd" adlı eserinin önsözünde bu hususu şöyle anlatmaktadır; "Müslümanlar adalet, asayiş ve huzuru, Selçuklu hanedanının kutlu sancağı gölgesinde bulunmuşlardır. Bu dindar Sultanlar zamanında yapılan medrese, hanikâh, kervan-saray, hastahane ve köprüler hiç bir devirde ve hiç bir yerde

görülmemiştir. Bu ülkede müslümanlar bu kutlu hanedana dua ve övgü ile meşguldürler.”

Kazvinli Zekeriya ise, Selçuklu Hanedanının ülkelerini imar ettiklerinden söz ederken hanedana mensup kadınların da bu imar faaliyetlerinde rol aldıklarını, kervan-saraylar, imaret ve hastahaneler yaptıklarını, vakıf müesseseleri kurduklarını, Anadolu'daki ağır kış şartlarına rağmen bu kervan-saraylar sayesinde ticari faaliyetlerin aksamadığını övgü ile anlatmaktadır. Devrin bir çok tarihçileri güçlü siyasî otoritesinin yanında ülkesini imar etmede Alaü'd-Din Keykubad'ın emsalsiz bir hükümdar olduğunu ifade etmişlerdir. O'nun zamanında inşa edilen eserlerden bugün ayakta duranlar dahi sayılamıyacak kadar çoktur.

Türk tarih bir çok şansızlıklarla doludur. Bu şansızlıklardan biri de Uluğ Sultan Alaü'd-Din Keykubad'ın genç yaşta (45-50) bir su-i kade kurban gitmesidir. Sultan büyük oğlu Gıyasu'd-Din'in yetersiz olduğunu farketmiş ve Eyyubi Melikesinden doğan küçük oğlu İzzü'd-Din Kılıç Arslan'ı veliht tayin etmişti. Gıyasu'd-Din de öteden beri Alaü'd-Din Keykubad'a muhalif olan Ümera ile ittifak ederek Kayseri'deki bir ziyafette yemeğine zehir katıp O Ulu Sultan'a kıymışlardır. (1237) Alaü'd-Din Keykubad'ın ölümü ile Anadolu'nun talihi ters dönmüştür. Huzur ve refah dolu olan Anadolu O'nun ölümünden hemen sonra anarşi, ızdırap dolu bir ülke halini aldı. İbn Bibi 1280 yılında tamamladığı eserinde “O'nun ölümünden bu güne kadar kimsenin yüzü gülmedi ve kimsenin boğazından tatlı şerbet geçmedi. Diyar-ı Rum (Anadolu) sürekli bir inhitat içinde kaldı” demek suretiyle bu gerçeği ifade etmektedir. O'nun ölümünden sonra Selçuklu hanedanı içinde bir daha kudretli sultan çıkmadı. Bu hanedan içinde Uluğ Sultan Keykubad mümtaz bir hükümdardır. O'ndan birkaç sene sonra Moğollar Anadolu'yu işgal ettiler. Selçuklu Hanedanı XIV. asır başına kadar Moğol hakimiyeti altında varlığını sürdürdü. Alaü'd-Din Keykubad zamanında sağlam temeller üzerine kurulan kültürel ve sosyal müessese ve örgütler uç bölgede yeniden filizlenerek Osmanlı Devletinin zuhuruna vesile olmuştur.

S O N U Ç

Askeri fetihler ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar, bu fetihler kültürel tedbirlerle, bir takım altyapı müesseseleriyle desteklenmedikleri takdirde yok olmaya, erimeye mahkumdurlar. Tarihte bu tür fetihlerin örnekleri pek çoktur. Moğol fetihleriye bunun tipik bir

örneğidir. XIII. asırda hemen bütün Asya'yı fethettikleri halde, fethettikleri beldelere kendilerine mahsus bir kültür ve kültürel müesseseler götürmedikleri için o beldelerin yerli halkları ve kültürleri içinde kısa sürede eriyip yok olmuşlardır.

Türkler Anadolu'yu fethettikten sonra Anadolu'da çok çeşitli müesseseler vücuda getirdikleri gibi, yoğun bir kültürel faaliyet içinde de bulunmuşlardır. Bugün dahi Selçuklular zamanında yerleşim yeri olmuş yöre ve beldelerle o devirden kalma pekçok tarihi eser mevcuttur. Bu müesseselerin en önemlileri cami, medrese, tekke, zaviye, kervan-saray, hastahane, hamam, türbe, su yolu ve askeri gayeyle yapılanlardır.

İşte bu altyapı müesseseleri sayesinde ki, Fatih Türkler Anadolu'da erimeyip burayı yurt edinebilmişlerdir. Böylece Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslâmlaşması gerçekleşmiştir. Fetihden sonra bu müesseselerle Anadolu'da Türk-İslâm medeniyetinin temelleri atılmıştır.

İşte Alaü'd-Din Keykubad devri bu hizmetlerin en yoğun ve en düzenli biçimde yürütüldüğü devirdir. O'na Uluğ Sultan denmesinin sebebi de budur. Anadolu Türk kültür ve medeniyetinin en önde gelen mimarlarından olması bakımından daima saygı ile anılmaya lâyıktır.

1071 Malazgirt Zaferi ile kurulan, II. Kılıç Arslan'ın 1176 Myriokefalon Zaferi ile korunan, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 1922'deki Başkomutanlık Zaferi ile kurtarılan Türk vatanının ebedi bekçiliği suuru ile hepimizi saygılarımla selâmlıyorum.

TEBLİĞLER

